

ЩО ТАКЕ ЗАХИСТ ДІТЕЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ?

Захист дітей у надзвичайних ситуаціях — це реагування на насилля, жорстоке поводження, експлуатацію дітей та нехтування ними, а також запобігання таким явищам, під час надзвичайних ситуацій, спричинених природними або техногенними катастрофами, військовими конфліктами та іншими кризами. Надзвичайна ситуація може тривати ще довго після того, як завершиться криза, що її спричинила. Вона вимагає ефективних короткострокових і довгострокових заходів із захисту дітей, які перебувають в умовах конфлікту чи катастрофи. Заходи із захисту дітей під час надзвичайних ситуацій проводяться у різноманітних локаціях — як безпосередньо в місці розгортання кризи, так і в місцях проживання внутрішніх переселенців і біженців.

НАЙПОШИРЕНІШІ РИЗИКИ

Загрози для життя та шкода здоров'ю

Випадкові травми є причиною смертей більш ніж 30% дітей віком 10-14 років та майже 50% підлітків віком 15-19 років. Під час надзвичайних ситуацій та військових конфліктів діти мають вищий ризик отримати травми, поранення та інвалідність, заподіяні природними катастрофами чи вибухонебезпечними залишками війни. Якщо травмовані чи поранені діти не отримують вчасну та відповідну їхньому вікові допомогу, ризик тривалої травми чи інвалідності лише зростає.

Фізичне насилля та інші шкідливі практики

Під час конфліктів діти можуть постраждати від екстремальних форм насилля, таких як убивство, тортури чи викрадення. Ситуація з насиллям погіршується під час гуманітарної кризи. Родини та інші джерела захисту часто перебувають у надмірному напруженні, відтак послаблюються соціальні структури та захисне середовище навколо дитини, що може призвести до різного роду зловживань, домашнього насильства, фізичного чи сексуального насилля та тілесних покарань.

Сексуальне насилля

У хаосі, який може розпочатися після кризи, діти стикаються з особливим ризиком сексуального насилля та експлуатації. Сексуальне насилля загрожує хлопчикам і дівчаткам соціальними, фізичними, емоційними, духовними та психосоціальними наслідками й вимагає мультидисциплінарного підходу при реагуванні. Таке насилля зазвичай загострюється в умовах надзвичайних ситуацій, але часто є прихованим. Шкідливі практики можуть поширитися у зв'язку із надзвичайною ситуацією.

Діти без супроводу або розлучені із сім'ями

Внаслідок конфлікту або природної катастрофи діти можуть бути ненавмисно розлучені з батьками, покинуті, викрадені під час міграції в безпечну зону або ж стати сиротами через смерть батьків чи опікунів. Діти без супроводу або розлучені із сім'ями стають надзвичайно вразливими перед експлуатацією та торгівлею людьми.

Психосоціальний стрес та психічні розлади

Стресові ситуації, які діти переживають під час надзвичайних ситуацій, можуть призвести до короткострокового чи довготривалого психосоціального стресу та психічних розладів, наприклад, таких як проблеми зі сном, кошмари, відсторонення, проблеми з концентрацією уваги, почуття провини, розгубленості, невпевненості та посттравматичний стресовий розлад, що стає на заваді успішному розвитку дитини.

Діти, залучені до збройних сил чи збройних угруповань

Попри те, що міжнародна спільнота пильно відстежує факти вербування дітей та суворо засуджує цю практику, дітей продовжують залучати до примусової служби у збройних силах чи збройних угрупованнях по всьому світу. Хлопці та дівчата використовуються не тільки як солдати, а й у ролі шпигунів, прибиральників, інформаторів. Поширеною також є їх сексуальна експлуатація. Діти, залучені до збройних сил чи груп, зазнають надзвичайного насилля — вони часто змушені бути свідками насилля та самі вчиняти його, страждають від жорстокого поводження, їх змушують вживати наркотики, в різний спосіб експлуатують, травмують чи навіть зрештою вбивають.

Дитяча праця

Багато неповнолітніх працівників є жертвами найгірших форм експлуатації дітей, таких як примусова чи підневільна праця, використання дітей під час військового конфлікту, продаж дітей для експлуатації, сексуальна експлуатація, протиправна праця, зокрема така, що може зашкодити здоров'ю, безпеці чи моралі. У надзвичайних ситуаціях діти стають особливо вразливими перед залученням їх до дитячої праці. Криза сприяє зростанню загальної кількості випадків залучення до найгірших форм дитячої праці, зумовлює виникнення нових типів небезпечної роботи та залучення до неї дітей. Також криза провокує небезпечне пересування дітей у пошуках роботи, тим самим ставить їх у ситуацію вразливості до

експлуатації через роботу.

Діти та система правосуддя

Надзвичайні ситуації підвищують імовірність контакту дітей із системою правосуддя у ролі підозрюваних, постраждалих чи свідків (або відразу у кількох ролях). Серед спричинених кризою ризиків та ситуацій, що призводять до контакту дітей із системою правосуддя, такі: незаконний арешт та позбавлення свободи, тортури та інші форми жорстокого поводження, торгівля дітьми чи вербування до збройних угруповань, у тому числі до кримінальних груп. Коли під час надзвичайних ситуацій закон і порядок припиняють діяти, відразу ж зростає кількість випадків незаконного арешту та утримання дітей, підозрюваних у вчиненні злочину чи адміністративних правопорушеннях. До ув'язнення та формального судового процесу рекомендується вдаватися лише у крайньому разі й використовувати натомість альтернативні методи.